

HET VERRAAD VAN MONTVERRE

Ook van Bridget Collins verschenen
bij The House of Books:

De boekbinder

Bridget Collins

Het verraad van Montverre

Uit het Engels vertaald door Marga Blankestijn

the house of books

Oorspronkelijke titel: *The Betrayals*

Oorspronkelijk uitgegeven door: The Borough Press, een imprint van HarperCollinsPublishers Ltd, 2020

© Bridget Collins, 2020

© Vertaling uit het Engels: Marga Blankestijn, 2020

© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2020

© Omslagontwerp: HarperCollinsPublishers Ltd

Omslagontwerp Nederlandse uitgave: bij Barbara, Amsterdam

© Omslagbeeld: Heritage Image Partnership Ltd / Alamy Stock Photo

© Auteursfoto: Symon Hamer

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 443 6051 6

ISBN 978 90 443 6052 3 (e-book)

NUR 302

www.thehouseofbooks.com

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Sarah Ballard

‘Maar dat deze orde der dingen allerminst vanzelfsprekend is, dat hiervoor een zekere harmonie tussen wereld en geest wordt verondersteld, die steeds weer verstoord kan worden, dat de wereld-geschiedenis over het geheel genomen beslist niet datgene bevordert en nastreeft wat gewenst, verstandig en mooi is, maar dit hoogstens af en toe als uitzondering duldt, dat wisten ze niet.’

– *Het Kralenspel*, Hermann Hesse
(vert. Ausma en Houwink ten Cate, 1978)

DEEL EEN

Serotiensemester

1: de Rat

Vanavond maakt het maanlicht een speelbord van de vloer van de Grote Zaal. Elk hoog raam werpt een rooster van licht dat de zaal opdeelt in zwart en wit, vierkanten en kantlijnen. Aan drie zijden staan rijen houten banken tegenover elkaar, met in de ruimte ertussenin niets dan rechte schaduwen op steen, een abstractie in pen en inkt. Het is er zo stil als een ingehouden adem. Voor één keer rammelt er geen briesje aan de ramen en neuriet er geen windvlaag door de grote haard. Er danst geen stof over de donkere vloer. De lege banken staan te wachten. Als deze zaal ooit klaar was voor de eerste beweging van een *grand jeu* dan is het nu wel: middernacht, stilte, deze geometrie van licht. Een ander zou nu kunnen spelen, weten te beginnen.

Maar vanavond is alleen de Rat hier, een beetje huiverend in haar versleten hemd, haar armen strak om haar ribbenkast gevouwen. Ze strekt één magere voet het licht in en er weer uit en denkt: donker, bleek, donker, bleek. Ze kijkt met half toegeknepen ogen naar het glanzen van haar teennagels. Ze luistert of ze voetstappen hoort, maar ze luistert eigenlijk altijd of ze voetstappen hoort. Ze heeft honger, maar ze heeft eigenlijk altijd honger. Die dingen vergeet ze op te merken. Ze kromt haar tenen. De steen is koud. De steen is altijd koud. Zelfs in de zomer zijn de ijle nachten kil en krijgt de hitte van de dag geen tijd om door de muren heen te dringen. Vanavond merkt ze het echter, omdat ze de voorbije dag vlak onder de dakspanten heeft doorgebracht, ademloos zinderend onder de hete dakleien, haar blik gericht op de gouden draden die door de

spletten over haar zweterige knieën kropen terwijl de zon zijn weg vervolgte. Ze drukt de bal van haar voet tegen de grond en geniet van de kou. Koude steen, koud bot. Ze zou het in haar zak willen steken om op te zuigen tijdens de lange schuuldagen. Maar het is nog laat heet dit jaar. Dit is het einde van de zomer. Gisteren haalden de grijzen de deuren van het slot, zetten de ramen open, veegden het gruis en de droge bladeren uit de haard. Vandaag lopen ze rond met hun manden op wielen, maken bedden op, wapperen met lakens die stinken naar zeep en lavendel. Morgen gaan ze aan de andere kant van de binnenplaats schoonmaken, daar de vloeren schrobben en met emmers rammelen. Ze zullen tegen elkaar mopperen en naar zweet ruiken. De jongeren zullen wegglijpen om rook uit de ramen te blazen. De Rat verstopt zich altijd goed, maar binnenkort nog beter. En dan komen de jongeren in het zwart, de mannelijke, die zo luidruchtig en gulzig zijn. Dan is er meer te eten en meer gevaar te vrezen. Een paar weken lang zal ze zich vaker door de schoorstenen verplaatsen en minder door de gangen. Daarna, met het korten van de dagen, worden de haarden aangestoken en zal ze richels en spletten in daken en muren gebruiken, of alleen 's nachts naar de keuken gaan en terug. Tijdens de lange sneeuwdagen zal ze slapen en huiveren. Zo draait het jaar rond.

Zonder reden loopt ze verder de zaal in. Het maanlicht spoelt rond haar enkels omhoog. Ze gaat de ruimte tussen de banken niet in, maar blijft aan de rand ervan staan. Als een lijst loopt er een zilveren lijn rond de lege rechthoek, een stroom kwik tussen de stenen. Ze tilt haar ene voet op, maar ze peilt zichzelf alleen maar. Ze weet al dat ze er niet overheen zal stappen. Een ander zou dat doen. Een ander zou bewapend met een openingsgambiet naar voren stappen en buigen naar de lege banken. Maar zij is de Rat en zij zou het verschil niet kunnen aanwijzen tussen een gambiet en een klauwspoor op de muur. Het enige wat ze van deze plek weet, is dat zij er niet hoort. Voor de Rat is de zilveren streep een valstrik, de ruimte een klem die elk moment kan dichtklappen. Zo wezensvreemd dat ze

er kippenvel van krijgt. De stilte strekt zich uit.

Er staat geen wind buiten. Maar plotseling klinkt er een zucht en een fluistering in de schoorsteen, een halve tel ondefinieerbaar geluid, zoiets als scheurende stof. De Rat draait zich met een ruk om, klaar om op de vlucht te slaan. Er valt iets in de haard, iets wat fladdert en krabbelt. Een droge kluit bewegende veren. Klauwen krassen over steen. De geluidjes echoën, uitvergroot door de stilte. Een onmenselijke stem roept haar toe, fel en klaaglijk. Even blijft ze als bevroren staan waar ze staat. Dan zet ze een stap in de richting van de haard, zo traag dat ze elk gewricht van haar voet de vloer voelt raken.

Een oehoe op de haardsteen. Een kleintje: geen kuiken, maar een nestjong, zijn omtrek nog wazig van het laatste kuikendons. De felle ogen staren haar echter zonder te knipperen aan. Het kopje wipt op en neer, en weer roept het dier, een stijgende hopeloze toon, als een vraag. De vleugels spreiden zich tot een onbeholpen, scheve waaier van veren. Het jong hipt en vouwt zich dan weer in elkaar. Er valt een streep maanlicht over zijn rug, zodat de Rat in zijn verenkleed een vermoeden van bruin en roomwit kan onderscheiden en de vurige gloed in de ogen kan zien. Weer probeert het jonkie te vliegen, met hetzelfde pijnlijke gefladder, gevolgd door dezelfde abrupte, verslagen nederlaag. De Rat kijkt toe.

Hij probeert het weer, en nog eens. Het uiltje stoot een lange toon uit, luider nu. Echo's gonzen door de muren, op de grens van hoorbaar. Ze stelt zich het nest voor waar het vandaan is gekomen, kale steen boven op een toren of een steunbeer, hoog en buiten bereik. Ergens zal er een moedervogel zijn. Tot nog toe was het jong veilig. Tot nog toe werd het gevoed en bewaakt. Het blijft roepen, alsof er iemand zal komen helpen. Telkens als het zijn vleugels probeert te strekken, voelt ze iets steken in haar borst.

Aan de andere kant van de binnenplaats luidt de klok, een enkele, zuivere noot.

Ze loopt de zaal door naar de haard en het vogeltje klapwiekt. Ze

wacht tot het bedaard is. Ze werpt een blik op de sterke klauwen die telkens krampachtig grijpen naar de haardsteen. Ze wacht tot ze klaar is. Dan hurkt ze neer en strekt haar handen in een beweging zo snel als een oogwenk en beide handen grijpen gladde, zachte veren met dunne, lichte botten eronder. Meteen verschuift ze haar greep en wringt.

Er kraakt iets.

De Rat is weer alleen.

Ze gaat staan. Laat de jonge vogel vallen. Vanuit een instinct, dieper dan logica, verwacht ze een geluid als van brekend glas, maar welk geluid het dier ook maakt als het de vloer raakt, het wordt overstemd door het ruisende bloed in haar oren. Ze doodt zelden iets. Haar pols is erdoor opgejaagd tot een geroffel, een dof gestotter in haar hoofd dat niet minderen wil. Ze vouwt haar verkrampste handen open. Op een of andere manier is er bloed op gekomen. Een schram dwars over haar knokkels begint te prikken. Aan het ene uiteinde, waar hij het diepst is, vormt zich een donkere kraal die steeds dikker opwelt en langs haar pols omlaagdruipt. Ze brengt haar hand naar haar mond en sabbelt op de kapotte huid, proeft ijzer. Haar hartslag trilt door in haar botten alsof ze hol zijn.

Er klinken voetstappen op de gang. Gedurende een fractie van een seconde denkt de Rat dat het ritme van haar hart zich heeft verdubbeld, verdrievoudigd. Maar haar oren zijn altijd gespitst en het kost haar niet meer dan die fractie tijd om het verschil te horen tussen de hete, doffe dreunen van haar hart en het klikken van schoenen op steen. Ze graait naar houvast in de zijmuur van de haard en slingert zich omhoog de schoorsteen in, zet zich schrap met haar rug en haar voeten, spieren strakgespannen, diep verscholen in de donkerste schaduw. Er beweegt iets in de deuropening, een flits van een licht gewaad. De Rat sluit haar ogen zodat ze het maanlicht niet onverhoeds weerkaatsen. Het is te laat om nog hoger te klimmen, elke beweging zal geluid maken.

De gedaante komt verder de zaal in. Even zwijgen de voetstappen.

De Rat ademt oppervlakkig, haar ribben strak van ingespannen stilte. Haar neus vult zich met de geur van oude as. Er gaat een lange tijd – een minuut, een seconde – voorbij. Dan móét ze gewoon kijken en ze opent haar ogen tot een spleetje. Ze tuurt door de trillende vlek van haar wimpers. Ze herkent de figuur in het wit: het is de vrouw. Alle witte figuren zijn mannelijk, behalve deze. De vrouwelijk-mannelijke, de buitenstaander. Ze staat waar de Rat net stond: aan de rand van de ruimte, vlak achter de zilveren streep. Ook zij kijkt naar het maanlicht. Maar wat ze ook ziet, het is niet wat de Rat zag. De Rat klemt haar tanden opeen. Haar spieren doen pijn.

De witte maakt een beweging. Het is een vreemd, hakkend gebaar, het begin van iets en tegelijkertijd het einde ervan. Alsof er een draad aan haar pols gebonden zit. Ze laat haar hand zakken en blijft weer roerloos staan.

Dan, alsof de Rat een geluid heeft gemaakt, kijkt ze om. De stilte trekt strak. De Rat verstart, duikt ineen, nog dieper in de schaduw. Haar adem stokt. Er kriebelt iets aan de onderkant van haar onderarm. Een natte streep druipt van haar pols naar haar elleboog, steekt donker af tegen haar bleke huid. Elk moment kan er een druppel in de haard vallen.

De witte fronst. Ze kantelt haar hoofd, alsof ze licht en schaduwen vanuit een andere hoek wil bekijken. In het maanlicht is haar gezicht een verticaal halfmasker. Haar mond gaat open.

De bloeddruppel valt. Er is een moment waarop de Rat de afwezigheid ervan voelt, de oneindig minieme verandering in haar lichaamsgewicht. Dan tikt hij op de vloer.

‘Wie is daar?’

De Rat verroert zich niet. Als de witte dichterbij komt, zal ze zich een weg naar boven klauwen, verwoed klimmen tot ze de vernauwing in de schoorsteen bereikt waar ze zich weer schrap kan zetten om te rusten. Maar bij elke beweging zal er een regen van oud roet en cement in de haard vallen, en dan zullen ze weten

dat ze hier is. Ze zullen zoeken en turen en haar eruit sleuren. Er zullen mannen met handen komen, gezichten met ogen. Ze zullen proberen haar menselijk te maken, en haar haten als dat mislukt. Ze kent genoeg van de wereld om dat te weten.

‘Is daar iemand?’

De grijzen hebben haar weleens gezien. Een glimp, een flits, een halve voetafdruk in het stof. Maar als zij zeggen dat er een meisje in de muren zit of dat het spookt in de school, luistert er niemand. Deze zouden ze wel geloven.

De witte zet weer een stap. De schaduwen glijden over haar heen. Ze ziet het gebroken kluitje van de uil op de haardsteen. Ze stopt.

Nu trilt de Rat over haar hele lichaam. Haar schouders gloeien. Het zweet trekt in haar hemd, haar eigen hete geur dampt uit haar oksels en haar hoofdhuid. Haar hand schrijnt. Er zit een steen los naast haar hoofd, waar een lange man bij zou kunnen. Als ze ernaar reikt, valt ze. Maar dan heeft ze de steen wel in haar hand. Hij is zwaar genoeg, groot genoeg om een schedel mee in te slaan. Haar hartslag versnelt, zo luid dat ze zeker weet dat de witte het zal horen. Als de witte iets hoort...

De vingers van de Rat klauwen aan het steen. Gruis dringt in de zachte ruimte onder haar nagels.

De witte keert zich af. Het ene moment staat ze in de schaduw van de Rat te turen met een rimpel tussen haar wenkbrauwen, en dan is ze weg, de deur uit in een werveling van wit, slechts een oogwenk tussen maanverlicht en donker. Haar voetstappen vervagen.

De Rat wacht. Na een hele tijd laat ze zich zakken. Haar blote voeten persen zich tegen de vloer. Ze rekt haar armen, langzaam; ze weet wel beter dan zich nu te ontspannen. Zelfs als het ene gevaar voorbij is, komt er wel weer een ander. Maar in elk geval kan ze vrij ademen. Ze is blij dat ze de witte niet heeft hoeven doden. De gedachte is als een pas verloren kies: bedachtzaam verkent ze de vorm ervan. Misschien is ze niet blij. Misschien is ze teleurgesteld.

Ze schokschoudert. Blij, teleurgesteld... Ze is de Rat. Voor ratten

is het leven simpel. Ze doet wat ze doen moet, niet meer of minder. Meer en minder zijn voor mensen. Meer en minder zijn deze zaal, de lege ruimte, de witte met haar gebaar dat geen gebaar was. De Rat heeft daar geen deel aan. Ze zal niet menselijk worden, wat er ook gebeurt. Alleen vanavond had het maanlicht haar naar binnen gelokt.

Haar voet strijkt langs de dode uil. Een rat zou eraan ruiken en hem achterlaten: schaars, lastig vlees, benig en onsmakelijk. Eten stelen uit de keuken is gemakkelijker, en ze heeft geen ander nut voor een bos veren en botten. Maar ze pakt hem op. Ze loopt door de zaal, het uiltje schommelend in haar greep. Toen ze zich uit de schoorsteen op de grond liet zakken, heeft ze het geronnen bloed van haar hand gestoten, en nu voelt ze een nieuwe druppel tussen haar vingers omlaagsijpelen. De schram zelf klopt. Ze zal wijn en honing stelen uit de keuken en dan de wond schoonmaken en er een vod omheen wikkelen: zelfs een rat verliest liever geen poot.

De maan heeft zich verplaatst. De rechthoeken gevangen licht zijn verschoven en omhooggezwaaid, liggen half opgevouwen in de hoek tussen de muren en de vloer. Het midden van de vloer is nu donker, en de streep zilver is verborgen. Binnenkort wordt de maan helemaal opgeslokt door de berg en dan wordt de zaal donker en dooft het speelbord. Vanavond is er geen grand jeu.

De Rat gunt zich geen tijd om na te denken, of misschien is het de nieuwe kloof in haar hoofd – de gedachte aan een steen in haar hand – waardoor ze zonder te aarzelen over de onzichtbare grens stapt. Ze hurkt neer en legt het dode jong midden in de ruimte neer. Ze spreidt zijn vleugels uit tot een scheve verenwaaier. Het donker ligt erop als stof. Bloed druipt van haar hand op de grond naast haar tenen. Ze kijkt op, maar hiervandaan kan ze de maan niet zien, alleen de verblekende blauwzwarte hemel en de bult van de berg.

Ze staat op en staart het donker in alsof ze iemand aankijkt. Weer valt er een druppel bloed, maar ze lijkt het niet te merken.

Ze luistert naar iets anders, iets wat ze niet begrijpt. Dan stapt ze achterwaarts de lege ruimte uit met breed gespreide armen, als een uitnodiging.

2: Leo

Als Leo wakker wordt, heeft hij een melodie in zijn hoofd. Even kan hij het niet plaatsen. Het zou een droom kunnen zijn: een ongrijpbaar thema, een vorm die zich verruimt tot iets abstracts, een fragment poëzie met de angel van een halfvergeten verband. Hij draait zich om en knijpt zijn ogen dicht alsof hij zich weer terug zou kunnen trekken in de slaap, maar tevergeefs. Het thema weergalmt in zijn hersenen, tergend en irritant. Dan ineens herkent hij het. Dat verrekte *Bruggen van Koningsbergen*. De muziek vermengt zich met het lawaai van een dichtslaande deur en kletterende borden in de keuken beneden. Daar moet hij van wakker zijn geworden, anders zou hij wel doorgeslapen hebben, onrustig doezelend na een bijna slapeloze nacht.

Hij trekt het beddengoed strakker om zijn schouders, maar nu hij wakker is, heeft hij het koud. De dekens prikken en zijn dun, en het kussen voelt klam aan. Gisteravond had de eigenaar met een vertrouwelijke glimlach gezegd: 'De Arnauld-suite, meneer. Ik moet zeggen, het is ons een eer.' En het kamermeisje had hem zijdelings aangekeken toen ze hem de kamer toonde, in de verwachting dat hij onder de indruk zou zijn van de draperieën en de portretten van grandjeumeesters in hun zwaarvergulde lijsten. Op het hoofdeinde zitten echter her en der donkere vlekken, waar bedwantsen in spleten nestelen, en door de kuil in het midden lijkt de matras wel een hangmat. Telkens als hij zich in de loop van de nacht had omgedraaid, had het gerinkeld en gekraakt, en ook nu dringt een van de springveren zich tussen zijn ribben. Op ditzelfde moment

ligt Chryseïs breeduit onder Egyptisch katoenen lakens en neemt hun hele bed in beslag. Ze zal nog wel slapen, haar gouden haar verward, een verdwaalde veeg oogzwart op haar jukbeen, terwijl de dunne gordijnen opbollen voor de openslaande deuren en de geur van heet stof en uitlaatgassen zich vermengt met die van de rozen op de schoorsteenmantel. Soms denkt hij dat de zomer in de stad hem zal verstikken, maar op dit moment, in deze schimmelige kamer, zou hij er een jaarsalaris voor overhebben om daar te zijn, terug in zijn oude leven. Hij strijkt met zijn handen over zijn gezicht in een poging het kleverige gevoel van een slechte nacht eraf te vegen, en gaat rechtop zitten. Weer klinkt het motief van *Bruggen van Koningsbergen* in zijn hoofd. Het lijkt wel een vastgelopen plaat, de beweging tussen de melodie en de eerste uitwerking van het Euleriaanse pad, en dan weer terug naar dat gekmakende deuntje... Van alle spelen die er in zijn hoofd zouden kunnen opkomen, moet het net dit ene zijn, waar hij zo'n hekel aan heeft. Hij staat op, trekt zijn broek en zijn hemd aan en belt om scheerwater. 'En koffie,' voegt hij eraan toe, net als het kamermeisje een knicksje maakt en zich afkeert om weer weg te lopen. Ze draait zich met een ruk weer om, zo gretig dat ze bijna struikelt, en zonder dat het hem iets kan schelen, merkt hij op dat ze hem hun mooiste exemplaar hebben gestuurd. 'Koffie eerst. Zorg dat hij heet is.'

'Ja, meneer. Natuurlijk, meneer. Anders nog iets, meneer?'

'Nee. Dank je wel.' Hij gaat bij het raam zitten, met zijn rug naar haar toe. Onbeschoft, maar wat maakt dat nog uit? Hij is geen politicus meer.

Als de koffie er eenmaal is, smaakt hij afschuwelijk – half cichorei, half aangebrand – maar het bocht is in elk geval zo heet als hij het graag heeft, heet genoeg om zijn handen te kunnen warmen aan het kopje. Hij drinkt langzaam en kijkt intussen hoe de hemel van kleur verandert boven de huizen aan de overkant. De zon is nog niet boven de bergen opgekomen en de straat buiten is nog schemerig, al is het bijna acht uur. Hij zou thuis moeten zijn, op zijn

studeerkamer, halverwege zijn tweede pot koffie, verdiept in een van Dettlers rapporten; het bezorgt hem een ongemakkelijk, onrustig gevoel om hier te zitten zonder iets te doen te hebben. Hij piekert er niet over om bij zonsopgang de berg op te ploeteren, alsof hij een student is. Doelbewust heeft hij gisteren de auto besteld voor na de lunch, maar hij voelt zich nu al verloren, heen en weer schuivend in zijn mufte stoel, zich afvragend of hij genoeg honger heeft om te bellen voor het ontbijt. Hoe moet hij al die uren zoekbrengen? Hij trekt een gezicht omdat de vraag hem doet denken aan Chryseïs, zoals ze hem op het balkon had aangekeken op de avond na zijn gesprek met de kanselier. ‘Wat moet ik nu doen?’ had ze gezegd, en bijna had hij moeten lachen om haar voorspelbaarheid.

‘Nog een martini drinken, vermoed ik,’ zei hij.

Ze had nauwelijks met haar ogen geknipperd. ‘Terwijl jij weg bent,’ zei ze. Met een scharlakenrode vingernagel viste ze in haar glas naar het krulletje sinaasappelschil en wipte het over haar schouder op straat. ‘Wat verwacht je dat ik dóé?’

‘Ik blijf de huur van de flat toch betalen.’

‘Vind je dat ik hier moet blijven, in mijn eentje?’

‘In elk geval totdat je iemand vindt die beter bevalt.’ Het zou aardiger geweest zijn íéts te zeggen, maar hij had zich niet aardig gevoeld. ‘Jij redt je wel.’

‘O, bedankt zeg. Ik waardeer je bezorgdheid.’ Ze had hem met haar hoofd schuin aangekeken, maar deze keer voelde hij geen vuur oplaaien, alleen vermoeidheid. ‘Jezus Christus, Leo! Ik kan toch niet...’

‘Ik heb je verteld dat je dat niet moet zeggen.’

‘Ach hemel, niet dat weer. Ik bid de rozenkrans toch zeker niet? Wat ga je eraan doen, me aangeven bij het Register?’ Ze had zich langs hem heen gedrongen, hem aanstotend met haar elleboog. Haar krullen waren net gewatergolfd en hij proefde een vleugje chemicaliën achter in zijn keel. ‘Ik kan gewoon niet geloven dat je dit verpest hebt. Ik dacht dat jij het goudhaantje van deze regering

was. Had de Oude Man niet gezegd dat je...'

'Kennelijk niet.'

'Je bent zo'n idioot. Hoe kon je? Je bent een lafaard, dat is het; nu de partij aan de macht is, kun je de druk niet aan, je bent een slappeling.' Ze gaf de poot van de chaise longue een gemene trap. Martini klotste uit haar brede glas en spetterde op haar jurk. 'Shit! Deze is nieuw.'

'Ik koop wel een andere voor je.' Hij was de kamer door gelopen naar de cocktailkast en had zich een glas whisky ingeschonken. Er was geen ijs meer, maar hij belde er niet om.

'Dat is je geraden. En als je toch bezig bent, betaal de rest van de rekening dan ook gelijk maar.' Haar stem brak. Ze liet zich op een stoel vallen. 'Ach, kijk mij nou, piekfijn aangekleed... Ik dacht dat hij je ging bevorderen – toen je minister van Cultuur werd, dacht ik: ha, nu eindelijk iets belangrijks. Ik heb me helemaal opgedoft om te féésten.'

'Ga dan feesten.' Ze staarden elkaar aan. Misschien had ze zich laten vermurwen als hij de juiste woorden had gezegd, maar hij had het niet kunnen verdragen als ze zich inderdaad had laten vermurwen.

Ze stond op. Ze sloeg de rest van haar martini in één keer achterover en reikte naar haar omslagdoek. 'Geniet van je vakantie, Leo,' zei ze, en weg was ze.

Nu probeert hij de herinnering van zich af te schudden. Van alles wat hij heeft achtergelaten, is hij het minst bezorgd om Chryseïs. Ze is nu in elk geval beter af dan hij, zoals ze geuwend gaat zitten in het bed, haar negligé aantrekt en om warme chocolademelk belt. Zij redt zich wel. En zo niet, zou hem dat dan wel zoveel kunnen schelen? Hij zet de gedachte van zich af. Een maand geleden had hij overwogen om haar ten huwelijk te vragen: ademloze artikelen in de roddelrubrieken, het flitsen van een extravagante diamant aan haar linkerhand, felicitaties van de Oude Man. En nu...

Er klinkt een klop op de deur. Hij schrikt ervan, en als de deur

opengaat, staat hij rechtovereind, en het kamermeisje deinst achteruit. ‘Het spijt me, meneer, ik dacht dat ik u “Binnen” hoorde zeggen.’

‘Natuurlijk. Ja. Dank je wel.’ Hij wacht tot ze weer weg is en loopt dan naar de wastafel, waar hij water in zijn gezicht spat, luidruchtig briesend tot zijn hartslag bedaard is en zijn kraag doorweekt. Hij is niet bang, er is niets om bang voor te zijn. Maar soms zijn er momenten die hem op het verkeerde been zetten: een onverwachte klop op de deur, een auto die te hard komt aanrijden, net als hij oversteekt, een glinstering van metaal wanneer een dronkaard zijn pad kruist en loom naar zijn heupfles reikt. Sinds de ontmoeting met de kanselier. Sinds de kanselier hem met die gezichtsuitdrukking had aangekeken, afwegend wat hij waard was. Hij voelt de kilte ervan nog, alsof een vriend halverwege een jachtpartij met een nonchalante zwaai zijn geweer op Leo’s gezicht had gericht. En, een fractie van een seconde daarna, de vernedering dat hij zo stom was geweest om het niet te zien aankomen, dat hij het allemaal als een vriendschappelijk, beschaafd spel had beschouwd... Dat hij alleen een beetje nerveus het kantoor was binnengelopen – natuurlijk, alsof hij bij de *magister scholarium* op het matje was geroepen – maar ervan overtuigd dat de Oude Man het met hem eens zou zijn, slechts licht verontrust toen de kanselier en niet de Oude Man zelf achter het bureau bleek te zitten met Leo’s brief voor zich. ‘Ha, Leo,’ zei hij. ‘Bedankt voor je komst. Ik hoop dat ik niets heb onderbroken?’

‘Ik weet zeker dat Dettler wel een uurtje zonder me kan.’

‘Nou, dat moeten we zeker hopen.’ Hij nam de telefoon op. ‘Thee, alsjeblieft. Ja, twee kopjes. Dank. Ga zitten, Leo.’

Hij ging zitten. De kanselier vouwde zijn handen en boog zijn hoofd alsof hij een gebed ging opzeggen. ‘Leo,’ zei hij uiteindelijk, ‘bedankt voor je brief. We hebben allemaal veel bewondering voor je geestdrift en je energie, dat weet je. En het ligt in de aard van een jongeman om ronduit te spreken. Vandaar dus, bedankt voor je oprechtheid.’

‘Als minister van Cultuur vond ik het niet meer dan terecht om te vragen of ik met de minister-president kon overleggen voordat het wetsvoorstel in stemming wordt gebracht.’

‘Natuurlijk. En het spijt hem dat hij hier vandaag niet aanwezig kan zijn. Ik weet dat hij erg geïnteresseerd was in je standpunt. Hij heeft me gevraagd je te zeggen dat hij je moed bewondert.’

Misschien was dat het moment waarop de eerste bange vermoedens kil langs zijn ruggengraat gleden. ‘Het voorstel is nogal extreem, kanselier; ik wilde alleen opperen om te overwegen of...’

‘Hij was ook nogal... verrast.’ De kanselier keek langs hem heen naar de deur. ‘Kom binnen. Ha, koekjes! Beste meid. Ja, zet daar maar neer. Op de koffietafel.’ De secretaresse maakte haar dienblad leeg en de kanselier wees naar de bank. ‘Leo, als je wilt...’

Leo stond op, liep naar de bank en ging weer zitten, maar de kanselier aarzelde en wandelde naar het raam, waar hij naar buiten ging staan kijken met zijn handen op zijn rug. ‘Waar was ik gebleven?’

‘U zei dat de Oude M... dat de premier geïnteresseerd was in wat ik schreef.’

“‘Geschokt’ zou het beter uitdrukken, denk ik.’ Hij wuifde met een hand naar de fonkelende verzameling porselein. ‘Laten we de plichtplegingen overslaan, jongeman. Schenk jezelf maar in.’

Leo schonk thee in, voegde er citroen aan toe, roerde en bracht het kopje naar zijn lippen. Vervolgens zette hij kop-en-schotel weer op tafel, zich bewust van de spanning in zijn pols. Hoe vaak had hij hier niet, naast de Oude Man, zitten luisteren naar het verraderlijke gerinkel van porselein wanneer andere mannen probeerden hun trillende handen in bedwang te krijgen? Maar dit was anders, hij was anders. Dit was immers gewoon gastvrijheid. Geen toets, geen beproeving. Toen hij opkeek zag hij dat de kanselier naar hem glimlachte.

‘Ach, Leo, mijn jongen. Nou ja, niet echt een jongen – neem me niet kwalijk, mijn gevorderde leeftijd speelt me parten – maar hoe oud ben je ook alweer? Achtentwintig, negentwintig?’

‘Tweeëndertig.’

‘Echt waar? Ach, dat geeft ook niet...’ Hij draaide zich om en keek weer uit het raam, terloops aan het gordijnkoord trekkend. ‘Het punt is, Leo,’ zei hij, ‘dat je brief nogal ongelukkig was.’

Hij gaf geen antwoord. Een duizelingwekkend, ontwrichtend moment lang dacht hij dat de kanselier de gordijnen zou dicht-trekken, alsof er iemand gestorven was.

‘Om eerlijk te zijn... We zijn teleurgesteld, Leo. Je leek zo’n veel-belovende carrière voor je te hebben. We hadden vertrouwen in je capaciteiten. Dat is nou echt een jongeman, dachten we, die ons kan helpen het land een nieuw, welvarend, bevrijd tijdperk binnen te loodsen, die de visie van de partij begrijpt, die de volgende generatie zal aanvoeren als wij te oud zijn om de last nog te dragen... Ik dacht dat jij die droom deelde, Leo.’

De verleden tijd was als een naald die steeds dieper prikte. ‘Dat doe ik ook zeker, kanselier, ik deel de idealen van de partij absoluut.’

‘En toch suggereert je brief van niet.’

‘Alleen die ene specifieke... dat ene artikel van het wetsvoorstel...’

‘Je vindt de maatregelen – wat was je zinsnede? – “irrationeel en moreel verwerpelijk”, om precies te zijn.’

‘Is dat zo? Ik kan me niet herinneren dat ik verwerpe...’

‘Hier, ga vooral je gang, om je geheugen op te frissen.’ De kanselier gebaarde naar het bureau. Daar lag de brief, op het vloeiblad, Leo’s handtekening als een donkere krabbel onderaan. Het bleef even stil.

Leo slikte. Zijn mond was ineens heel droog. Hij schudde zijn hoofd. ‘Misschien ben ik iets te nadrukkelijk geweest, kanselier. Ik verontschuldig me als ik...’

‘Nee, nee, beste jongen.’ De kanselier tikte de woorden met een kort handgebaar weg. Leo kon ze bijna als dode vliegen op het tapijt zien vallen. ‘Te laat. Ik betreur je impulsiviteit evenzeer als iedereen, maar het heeft geen zin om erbij stil te blijven staan.’ Eindelijk draaide hij zich om en keek Leo rechtstreeks aan. Het was de blik

waarmee Leo's vader naar kapotte voorwerpen op zijn schroothopen keek, als hij zich afvroeg of ze de ruimte die ze innamen wel waard waren. 'De vraag is,' zei hij, 'wat moeten we nu met je?'

'Ik... Wat? Bedoelt u...'

'We kunnen onmogelijk een kabinetsminister hebben die lauwwarm staat tegenover ons beleid.' De kanselier fronste zijn voorhoofd. 'Je bent een scherpzinnig politicus, Leo, dat zul je toch begrijpen.'

'Toch niet lauwwarm.'

'Alsjeblieft.' Hij stak zijn hand op. 'Ik vind het net zo spijtig als jij, geloof me. En hetzelfde geldt voor de Oude Man. Maar als we je niet kunnen vertrouwen...'

'Kanselier, alstublieft. Ik denk werkelijk niet dat...'

'Zwijg.' In de verte rinkelde de bel van een ambulance. Leo had een bittere smaak in zijn mond, maar hij kon er niet op vertrouwen dat hij zijn kopje zonder te morsen zou kunnen optillen. De kanselier liep naar het bureau, pakte een vel papier en legde het neer op de lage tafel voor Leo. Een brief. *Lectori salutem...* 'Hier heb je een ontslagbrief.' Hij legde er een vulpen naast. 'Wees verstandig, Leo. Als je hem doorneemt, zul je merken dat we het je gemakkelijk hebben gemaakt. Bij wijze van erkenning voor al het werk dat je voor de partij hebt gedaan. De Oude Man is bijzonder op je gesteld, weet je. Ik denk dat je het ook een elegante oplossing zult vinden.'

Hij moest met zijn ogen knippen om de woorden scherp in beeld te krijgen... *vereerd te hebben mogen dienen... bijdrage aan de visie van de premier... glorieuze welvaart, eenheid en zuiverheid... maar anderen zijn beter toegerust om... in mijn hart heb ik altijd verlangd naar...* Hij keek op. 'Ik begrijp het niet.'

'Het lijkt me toch nogal vanzelfsprekend.'

'U zegt... u wilt dat ik zeg...' Hij zweeg en keek weer naar de brief. 'Ik heb met veel trots mijn best gedaan als minister van Cultuur, maar mijn naam wil ik graag vestigen als nederig student van het grand jeu...' Wat is dit?'

De kanselier ging tegenover hem zitten. Hij schonk een kopje thee in en tikte met zijn lepel op de vergulde rand, wat een broos *ping* opleverde. ‘Jij bent de enige tweedejaars die ooit een gouden medaille heeft gewonnen in Montverre, nietwaar?’

‘Dat weet u. Is dat relevant?’ Het klonk oorlogszuchtiger dan hij het bedoelde.

‘Je hebt een zeer gewaardeerde rol gespeeld bij de verkiezing van deze regering, Leo. Maar je was nooit voorbestemd om politicus te zijn; je hebt je persoonlijke verlangens zo lang mogelijk onderdrukt om het grootste politieke succes van deze eeuw te helpen bewerkstelligen, maar je droom om terug te keren naar Montverre om ons nationale spel te bestuderen heb je nooit kunnen vergeten, en nu de toekomst van het land verzekerd is, heb je eindelijk de kans... Het is een ontroerend verhaal, de kunstenaar keert terug naar zijn oorsprong en vervult zijn roeping. Wie weet, misschien kun je ons daar nog wel van nut zijn.’

‘Maar ik wil helemaal niet...’

De kanselier zette zijn kopje neer. Het was een soepele beweging, bijna terloops, en toch kromp Leo even ineem. ‘Of je houdt je opzettelijk dom,’ zei hij, ‘of je bent echt een onnozelaar. Tot gisteren zou ik hebben gezworen dat je dat niet was.’ Hij zuchtte. ‘Ik weet niet hoe ik het nog duidelijker moet zeggen.’

Leo hoorde zichzelf zeggen: ‘Misschien in woorden van één lettergreep.’

De kanselier trok zijn wenkbrauwen op. ‘Je staat voor een heel eenvoudige keus. Of je ondertekent deze brief, vertelt de kranten hetzelfde verhaal en trekt je terug in Montverre zolang als wij dat nodig achten, of de premier ziet zich gedwongen om je... steviger aan te pakken.’

‘En dan word ik met doorgesneden keel in een greppel gevonden?’ Het kwam eruit als een grap. Maar het bleef onbeantwoord hangen in de stilte, stroef en monsterlijk, tot hij zich realiseerde dat het helemaal geen grap was geweest. Onhandig schroefde hij de dop

van de vulpen en ondertekende de brief zonder de rest te lezen. Zijn handtekening was nauwelijks herkenbaar. Onder het eerste exemplaar lag er nog een. Hij pauzeerde, zonder op te kijken. ‘Het zijn er twee.’

‘Eentje mag je bij je houden. Voor de toekomst. We zullen zien hoe we Montverre gaan regelen; dat zal wel een week of wat duren, neem ik aan. Dan zal je ontslag formeel aanvaard worden. In de tussentijd neemt Dettler jouw taken over.’ De kanselier dronk een slokje thee. ‘Het spreekt vanzelf dat je niet zult proberen je te bemoeien met de voortgang van het wetsvoorstel.’

‘Ik begrijp het.’ Hij aarzelde. Vervolgens draaide hij de dop weer op de pen, zich concentrerend op zijn vingers alsof alleen zijn ogen hem konden vertellen wat ze aan het doen waren. ‘Kanselier... gelooft u mij alstublieft als ik zeg dat het niet mijn bedoeling was...’

De kanselier stond op. ‘Ik denk niet dat ik je nog langer hoef op te houden.’

Leo vouwde het tweede exemplaar van de brief in vieren en stopte het in zijn jaszak, naast zijn hart. Toen ging hij ook staan. Ergens schelde een telefoon, een secretaresse zat te typen, staatszaken marcheerden voort. Hij voelde zich alsof hij zijn handen van een toetsenbord had gehaald en de muziek hoorde doorspelen. Hij trok zijn das recht. ‘Goed... dank u, kanselier. Mochten wij elkaar niet meer zien, veel geluk met regeren.’

‘Jij bedankt, Leo. Ik hoop dat onze wegen elkaar ooit weer eens kruisen.’ De kanselier liep terug naar het bureau en ging zitten, naar zijn adresboek reikend. ‘Prettige dag verder, Leo. Als ik jou was zou ik van nu af aan heel, heel voorzichtig zijn.’

Leo trok de deur achter zich dicht. De secretaresse – Sarah – keek even naar hem op en toen snel weer omlaag. Hij glimlachte naar haar, maar ze hield haar hoofd gebogen en krabbelde iets in een schrift; bij het langslopen zag hij over haar schouder dat het een kluwen zinloze streepjes was, niet eens steno.

Hij stond op de overloop. Twee ambtenaren kwamen de trap

op, midden in een gesprek: ‘... maatregelen weerspiegelen alleen de tijdgeest,’ zei de eerste voordat hij zichzelf onderbrak om hem toe te knikken.

Automatisch knikte hij terug en realiseerde toen pas met een schok dat de tweede man, die een eindje achterbleef, Emile Fallon was. Het was te laat om weg te duiken. In plaats daarvan zei hij: ‘Emile, dat is lang geleden, hoe gaat het met je? Ik vrees dat ik moet rennen,’ allemaal in één strakke ademtocht.

‘Ha, minister,’ zei Emile met een loze glimlach over zijn schouder in het voorbijgaan, ‘ja, inderdaad, we moeten snel eens bijpraten.’ Op zijn gezicht stond iets erger te lezen dan zomaar boosaardigheid: hij keek ironisch, wellicht, of – o, god, het ergste van alles – meewarig. Kennelijk was het nieuws van Leo’s ontslag al doorgedrongen tot het ministerie van Informatie. Leo wachtte tot ze door de deur tegenover hem verdwenen en hield zijn eigen glimlach op zijn plek alsof het een fysiek examen was.

Hij was alleen. Lijkkleurige portretten van staatslieden bekeken hem onbewogen vanaf de muren. Het donkere tapijt dempte elk geluid, hij leek wel doof te zijn geworden. Hij leunde met zijn rug tegen de muur en liet zich op zijn hurken zakken; het bloed zong in zijn oren, de misselijkheid wrong zweet uit al zijn poriën. Zijn borstkas deed pijn. De lucht maakte een vaag raspnd geluid waar die zijn longen in en uit stroomde. Hij deed zijn ogen dicht.

Langzaam trok zijn misselijkheid weg. Hij hees zich overeind en legde een hand tegen de muur, wankelend op zoek naar evenwicht. Als iemand hem zo zag, als de kanselier naar buiten kwam of Emile omkeerde... Hij ging rechtop staan, veegde zijn gezicht af aan zijn mouw en streek zijn haar glad achterover. Nu kon alleen zijn vochtige kraag hem nog verraden en het was een warme dag; als hij langs het meisje in de lobby beneden liep, zou ze er niet van opkijken. Hij kon doen alsof er niets gebeurd was, alsof hij echt zijn ontslag had aangeboden, het uitgelegd had aan de kanselier en de vrijheid had gekregen. Hij geloofde het bijna zelf.

Maar eenmaal bij het trapportaal keek hij onwillekeurig achterom. Op het behang, bijna zwart tegen het groene patroon, zat een donkere vlek: achtergelaten door zijn bezwete hand toen hij zijn best deed om niet te braken.

Hij scheert zich, knoopt zijn stropdas, trekt zijn jasje aan en bestelt meer koffie. Het dienstmeisje biedt hem ontbijt aan, maar hij kan zich er niet toe zetten om te eten. Tegen de tijd dat hij zijn koffie opheeft, is de zon boven de daken geklommen en schijnt op de straat. Warmte kruipt over de vloer en strekt zich naar hem uit. Hij kan hier niet de hele ochtend blijven zitten. Hij loopt naar het station en koopt een paperback bij de boekenkiosk. Er staat een rij kruiers te wachten op de eerste trein; de derde- en tweedejaars moeten vorige week al zijn vertrokken, een paar dagen na elkaar, en vandaag is het de beurt aan de eerstejaars om de stad een nacht lang te bezetten. De trein arriveert terwijl de boekhandelaar Leo zijn wisselgeld overhandigt. Met de munten in zijn hand geklemd blijft hij even staan kijken naar de jonge mannen die elkaar opgewonden verdringen op het perron. Er zijn ook een paar families meegekomen – blauwkousige zussen, trotse moeders, nukkige kleine broertjes – om hun slimme jongens uit te zwaaien en tegelijkertijd een paar dagen gezonde berglucht op te snuiven. Natuurlijk mogen ze niet mee naar de school en waarschijnlijk zijn ze morgen nog niet eens wakker om de aanstaande wetenschappers uit te zwaaien als ze bij het ochtendgloren over het pad omhoog zwoegen. ‘O, wat prachtig!’ roept een vrouw naar haar zoon, uitkijkend over de vallei in de richting van Montverre-les-Bains. Ze wijst naar het Romeinse badhuis in de verte. ‘Dát moet het zijn...’

Leo stopt zijn kleingeld in zijn zak. Hij buigt zijn hoofd als hij zich bij de stroom mensen voegt die zich langs het loket dringen, uit angst dat iemand hem zal herkennen, maar ze hebben het allemaal te druk met zichzelf. Ze moeten taxi's aanroepen, koffers inladen, de hotels met hun dure namen vinden voordat de zon te fel wordt.

Niemand gunt Leo een tweede blik waardig. Hij duikt een smoezelig cafeetje in totdat het plein voor het station weer leeg is, en kalm in het zonnetje wacht hij op de volgende trein. Er ligt een krant op de bar en in het voorbijgaan ziet hij de kop: PLOTSELING VERTREK MINISTER VAN CULTUUR. Maar hij pakt hem niet. Dettler heeft hem een paar dagen geleden een kladversie laten lezen. ‘Als je nog suggesties hebt?’ had hij gezegd terwijl hij Leo een blauw potlood toestak met de kiesheid van een begrafenisondernemer. ‘Het komt in de krant van maandag, want dan ben je veilig... dat wil zeggen, dan zul je niet al te veel last hebben van de aandacht.’ Maar Leo had het potlood weggewuifd. Het kon hem niet meer schelen wat ze over hem zeiden, nu nog steeds niet.

Hij wendt zijn ogen van de krant, gaat aan een tafel bij het raam zitten en slaat het goedkope romannetje open dat hij heeft gekocht. Het is een vertaling uit het Engels, een detective, van het soort dat Chryseïs in één adem uitleest, genesteld in een hoekje van de chaise longue met een doos chocoladeroomkoekjes naast zich. Hij weet niet waarom hij het boek heeft gekocht, behalve dat hij geen andere manier kon verzinnen om de tijd te doden. Maar nadat hij de eerste pagina drie keer heeft gelezen, legt hij het opzij. Als de Nationale Erfgoedwet wordt aangenomen wordt fictie torenhoog belast en buitenlandse fictie zo goed als onbetaalbaar, zelfs voor mensen zoals hij. Wat had de Oude Man ook alweer gezegd? *We moeten manieren vinden om ons nationale spel te koesteren en te beschermen, want zoals je weet, Leo, is het zoveel meer dan een spel...* Destijds meende Leo dat hij gelijk had, of in elk geval niet genoeg ongelijk om onmin te rechtvaardigen. Hij was het nooit oneens met de Oude Man, vandaar dat hij zo snel zo hoog was opgeklommen. Tot de Cultuur- en Integriteitswet verscheen.

Hij staat op. De ober, die in de schaduw lusteloos een kruiswoordraadsel heeft zitten invullen, springt overeind en zegt: ‘Wat kan ik voor u doen, meneer?’, maar Leo glipt de deur al uit. De stationsklok luidt tien keer. Tien maar! Misschien laat hij de auto eerder

komen. Hij loopt de heuvel op naar Hotel Palais, maar als hij daar aankomt, staat de foyer vol. Een forse vrouw met een hoed met veren gebaart heftig naar de eigenaar. ‘Zijn vader logeerde dertig jaar geleden in de Arnould-suite,’ zegt ze. ‘Ik heb er nog speciaal om gevraagd. Ja, maar waarom kan de meid dan niet...?’ Leo wendt zich af zonder de moeite te nemen naar de rest te luisteren. Hij wandelt naar het einde van de straat, waar een vervallen kerkje en een paar krakkemikkige huizen staan. Daar loopt een pad het bos in, steil omhoog, maar er staat geen wegwijzer. Het zou een kortere weg naar de school kunnen zijn of niet meer dan een geitenpad naar de hooggelegen weiden of naar Montverre-les-Bains. Het is niet de weg waarlangs hij als student te voet omhoog is geklauterd, aan het begin van elk semester, de weg waarover hij vanmiddag wordt gereden, waar de steilte hem achteroverduwt in de kussens en de chauffeur zijn gezicht vertrekt bij elke hobbel. Hij kan hier rustig tegen de bouwvallige muur leunen zonder ergens aan herinnerd te worden.

Hij sluit zijn ogen. De zon straalt fel door zijn oogleden heen. Hij vraagt zich af of het Palais een fatsoenlijke lunch serveert, of hetzelfde onverteerbare mengsel van kaas en stijfsel dat ze hem gisteren voor het diner hebben voorgezet. ‘Het beste hotel in Montverre, meneer,’ had Dettlers nieuwe secretaresse gezegd toen ze hem eergisteren zijn kaartjes en de routebeschrijving toestak zonder zijn blik te ontmoeten. ‘Ik hoop dat het goed bevalt.’ Ergens heeft hij zin om haar een briefje te sturen waarin hij kort en bondig suggereert dat het geen aanbeveling verdient partijfunctionarissen bloot te stellen aan bedwantsen en brandend maagzuur als ze bij hen in een goed blaadje wil komen, maar het is het niet waard nu hij zelf geen partijfunctionaris meer is. En bovendien, hij is verwend. De eerste keer dat hij in Montverre verbleef, had hij niet eens een hotelkamer, alleen een bed in een stinkende uitbouw die duidelijk de rest van het jaar als bijkeuken diende, in een huis waar de familie hem zonder hartelijkheid bekeek en hem extra liet betalen voor de zeep die hij had gebruikt. Ja, nu weet hij het weer: het was een van zijn vaders

kantoorbedienden die dat voor hem had geboekt, dus zijn vader moest opdracht hebben gegeven om niet meer geld uit te geven dan strikt noodzakelijk was. Maar hij had het niet erg gevonden, al had hij in de kilte voordat de zon opging tien minuten moeten lopen om bij de wegwijzer te komen, die eerste keer. Hij herinnert zich dat hij ernaar opkeek, SCHOLA LUDI 5½, en de elektrische schok waarmee hij besepte dat hij hier eindelijk echt was. Hij was uren te vroeg uit bed gekomen – vastbesloten om als eerste voor de poort van de school te staan – en de sterren stonden nog aan de hemel. Aan het weidse gewelf boven zijn hoofd straalden ze weelderiger en helderder dan hij ooit had gezien. Hij was blijven staan en had diep ingeademd, blij dat hij alleen was, zijn hoofd vol ambitie en grands jeux. De dag tevoren had hij zijn koffer bij het stadhuis achtergelaten om hem door de kruiers te laten bezorgen, dus hij hoefde alleen zijn rugzak te dragen. Hij had op de wegwijzer geklopt omdat dat vast geluk zou brengen, haalde diep adem en zette zich in beweging alsof hij voor zonsopgang nog een hele bergketen moest beklimmen.

Zijn tempo vertraagde al snel en de brandende spierpijn in zijn kuiten kroop steeds verder omhoog. Na een tijdje vergat hij om zich heen te kijken en liep hij als in een droom, met zijn hoofd gebogen. Zo kwam het dat hij bijna over zijn eigen voeten struikelde toen hij vanuit een instinctieve impuls opkeek en iemand op het pad zag staan, in hetzelfde donkere uniform als hij droeg. Zijn eerste reactie was verontwaardiging: hij zou als eerste op Montverre aankomen, niet deze magere jongen die midden op het pad in het niets stond te staren. De lucht was inmiddels diepblauw en vervuld van de belofte van zonsopgang, en de dingen begonnen zich los te maken uit de schaduwen, kregen opnieuw vorm. Het had mooi moeten zijn, maar hij had alleen willen zijn, de eerste willen zijn...

‘Wat ben jij aan het doen?’

De jongen keek op. Zijn gezicht had iets onverwachts, iets waar Leo zijn vinger niet op kon leggen. ‘Kijken,’ zei hij. Het zachte van zijn stem leek de spot te drijven met Leo’s onbehouwenheid.

‘Kijken waarnaar?’

Hij gaf geen antwoord. In plaats daarvan stak hij zijn arm op, met platte hand. Iets in de gratie van het gebaar deed Leo denken aan het openingsgebaar van het grand jeu: *hier is mijn creatie*, kwam erin tot uitdrukking, *die je wel moet bewonderen*.

Leo kneep zijn ogen toe. ‘Ik zie niets.’ Toen zag hij het wel.

Een spinnenweb. Het was enorm, een wuivend zilveren zeil, glinsterend en fonkelend waar het wapperde in de wind, heen en weer, dwars over het pad. Op elk kruispunt trilden kleine kraaltjes dauw: blauw fonkelend waar ze verlicht werden door de stralende hemel, dof en stervormig in de schaduwen. Leo staarde, bevangen door een vreemde opwelling van opgetogenheid en melancholie die leek op heimwee naar ergens waar hij nog nooit was geweest. Het was het gevoel dat hij kreeg als hij een perfect grand jeu zag, en dit was even symmetrisch en complex als een spel, een perfect klassiek spel. Hij had het zelf gevonden willen hebben, en als die andere jongen hier niet was geweest...

Hij zette een stap naar voren, voelde het amper waarneembare kleven van de draden op zijn gezicht en liep er dwars doorheen. Een gescheurde gazen snipper bleef aan zijn mouw plakken.

‘Zag je het dan niet? Je scheurde er dwars doorheen; er hing een spinnenweb!’

‘O,’ zei hij, grijze strengen van zijn jas plukkend. ‘Aha. Stond je daar zo naar te staren?’

‘Het was mooi,’ zei de andere student, alsof het een beschuldiging was.

Leo haalde zijn schouders op. ‘Ik moet gaan,’ zei hij en hij wees met een ruk van zijn kin naar het pad omhoog. ‘Ik zal je nog weleens tegenkomen.’

Hij voelde dat de student hem nakeek. Wat had hij anders moeten doen? Het spinnenweb had dwars over het pad gehangen, iemand zou het uiteindelijk toch wel hebben verscheurd. Hij weigerde erover in te zitten. Hij was op weg naar de school, en hij zou er als eerste zijn.

En in de opwindning van het binnengaan door de poort en de stap over de beroemde drempel vergat hij de ontmoeting bijna. Toen hij later de weg zocht van de studentengang naar de eetzaal was Felix op hem af komen stuiteren, met uitgestrekte hand, en zei, achter elkaar in één adem: ‘Ben jij hier ook nieuw? Ik ben Felix Weber, ik ben verdwaald, het is een doolhof, laten we het hierlangs proberen,’ en ze waren een nieuwe gang in gelopen, toen er verderop een deur openging. Daar stond de jongeman die hij op het pad had ontmoet, vermoeid en slordig ogend. Automatisch richtte Leo zijn blik op de naam boven de deur. *Aimé Carfax de Courcy*. ‘Ben jij het,’ zei hij dommig. ‘Hallo.’

‘Ik ben Felix Weber,’ zei Felix. ‘Wij gaan iets te eten zoeken. Ben jij ook eerstejaars?’

Hij keek naar Leo en knikte toen. ‘Carfax,’ zei hij.

‘Carfax de Courcy?’ vroeg Leo, wijzend op de strakke, witgeschilde letters. ‘De Courcy, zoals in de Bezetene van de Londense Bibliotheek?’

‘Edmund Dundale de Courcy was mijn grootvader.’

Leo floot door zijn tanden. Een perverse steek jaloezie schoot door hem heen. Wat zou hij er niet voor over hebben gehad om hier uit geboorterecht te zijn, niet slechts dankzij zijn examenresultaten? Hij grijnsde om zijn emotie te verbergen. ‘Ik hoop dat de portiers je hebben gefouilleerd op lucifers.’

Carfax keek hem aan en lachte niet. Zonder een woord te zeggen schoof hij langs hen heen en verdween om de hoek.

‘Wat mankeert hij?’ vroeg Leo. Hij had alleen maar grappig willen zijn, niemand kon toch gekwetst raken over iets wat tientallen jaren geleden was gebeurd? ‘Het was maar een geintje.’

‘Zeker de gekte geërfd,’ zei Felix en hij keek hem aan. Ze begonnen allebei op hetzelfde moment te lachen, Felix met een hoog keffend geziechel dat van de muren kaatste.

Maar het was waar, denkt Leo nu. Of niet soms? Zelfs toen waren de tekenen al overduidelijk.

Hij slaat zijn ogen op. De plotselinge helderheid is verblindend; hij knippert met zijn ogen en veegt automatische tranen weg. Na een paar tellen veranderen de uitgebleekte, wazige vormen weer in huizen en bomen.

Aan de rand van zijn gezichtsveld vangt hij een beweging op. Een man stapt achterwaarts een vlek schaduw in, waar hij zich vrijwel meteen op een knie laat zakken om aan zijn veters te frommelen. Ondanks zijn gebogen hoofd blijven zijn ogen echter naar Leo terugflitsen. Hij blijft onwaarschijnlijk lang in die houding zitten voordat hij weer overeind komt en een sigaret opsteekt. De rook drijft over het pad, grijsig in de zon.

Een achtervolger. Dat zou geen verrassing moeten zijn. Maar dat is het wel, en Leo voelt een misselijkmakende schok van verbolgenheid in zijn onderbuik. Hij wil schreeuwen of met stenen gooien, alsof de man een gier is die hij kan afschrikken. Hij klemt zijn kaken op elkaar. Stom. Kinderachtig. Natuurlijk hebben ze iemand achter hem aan gestuurd; natuurlijk willen ze zeker weten dat hij naar Montverre gaat. Misschien is het wel een vorm van hoffelijkheid om hem zijn achtervolger te laten zien, of een waarschuwing. Doe wat je gezegd wordt. Anders zijn er altijd steile kliffen en verraderlijke paden... Hij houdt de woede vast, want hij weet dat hij daaronder bang is, en als hij zich omdraait en het pad afloopt naar het dorp – zo vlak langs de man dat zijn sigaret bijna op de grond valt – is het de ander die terugdeinst, en daar is hij blij om.

Hij bestelt de auto een uur vroeger. Hij luncht in het hotel-restaurant met uitzicht op het hellende dorp en kijkt naar het opstijgende spoor van stoom waarmee de volgende trein het station binnenrijdt en weer vertrekt. De straten vullen zich met nog meer eerstejaars terwijl hij aan zijn slechte koffie met cognac nipt. Eindelijk slaat de klok en hij betaalt zijn rekening en gaat naar de auto buiten. De chauffeur heeft zijn koffers al ingeladen. Hij stapt in en sluit zijn ogen. De weg omhoog is even steil en hobbelig als hij zich herinnert.

Een deuntje neuriet rond en rond in zijn hoofd, bijna maar net niet helemaal op de maat van de kuilen. Alweer *Bruggen van Koningsbergen*. Hij slaat zijn ogen op en kijkt uit het raam, op zoek naar afleiding, maar het spel heeft hem in zijn greep en laat niet meer los. Die verrekte melodie, de beweging naar het Euleriaanse pad, het wiskundige bewijs, de stroom van Pruisische geschiedenis... Het is onbevallig en onbeholpen en hij heeft er altijd een hekel aan gehad. Het is het meest overschatte spel dat ooit is opgevoerd. Als ze de laatste bocht om rijden en in het zicht van de poort komen, bereikt het thema een crescendo. De chauffeur stapt uit en klopt op de deur van de portiersloge om de poort te laten openen en Leo stapt ook uit, omdat hij ineens snakt naar frisse lucht. De muziek zingt in zijn oren. Hij kijkt om en over de weg waarlangs ze gekomen zijn omlaag naar het dal, het bos en de verspreide watervallen, de weg die uit het zicht verdwijnt. Het is bijna het uitzicht dat hij indertijd als student vanuit zijn cel had. De lucht is hier ijler en ademhalen gaat moeizamer.

De poort gaat open. De chauffeur zegt: ‘Pardon, meneer,’ en gaat weer achter het stuur zitten.

De melodie stopt even en hervat nog giftiger. Leo blijft staan waar hij is. Zo meteen zal hij zich omdraaien en glimlachen naar de poortwachter, zich zijn kamer laten wijzen door een bediende, zich charmant en nederig en pijnlijk enthousiast betonen over het grand jeu. Maar dit is zijn laatste moment van vrijheid en hij wil het laten duren.

Dan beseft hij waarom, van alle spelen in de wereld, nu juist *Bruggen van Koningsbergen* in zijn hoofd blijft hangen. Het is niet zomaar zijn onderbewustzijn dat hem een altijd veracht spel aanbiedt als hatelijk geschenk. Het komt door het motief van het spel: de onmogelijke opgave, hoe die je telkens weer terugbrengt bij dezelfde bruggen, hoe je nooit meer ontsnapt.